

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б. І.

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОСНОВНІ МЕТОДИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Основні методи літературознавчих досліджень» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Нікоряк Наталія Валеріанівна* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету (Алла АНТОФІЙЧУК)

1. Мета навчальної дисципліни:

Мета: ознайомлення аспірантів з основними методами літературознавчих досліджень, опанування знаннями основ методології, формування розуміння необхідності вибору належного методологічного підходу відносно предмету літературознавчого дослідження, сприяння посиленню методологічної спрямованості процесу філологічної наукової діяльності методологічними підходами до планомірної та ефективної наукової роботи, оволодіння теоретико-методологічними засадами сучасного літературознавства та вміння екстраполювати набуті знання у власне наукове дослідження.

2. Завдання

Відповідно до поставленої мети впливають конкретні завдання даного навчального курсу:

- формування знань про метод як спосіб теоретичного дослідження та практичного здійснення чого-небудь;
- спонукання до обізнаності у різновекторних класифікаціях наукових методів;
- усвідомлення еволюції методів як наслідку динамічного розвитку наукової думки;
- опанування основами методології та організації науково-дослідницької діяльності;
- формування розуміння кореляцій та відмінностей між методом, методологічним підходом, методологією та методикою;
- осягнення впливу методології на об'єктивність та достовірність результатів дослідження;
- ознайомлення з історією літературознавчої методології та її дисциплінарною специфікою;
- засвоєння теоретичних основ сучасної літературознавчої методології;
- оволодіння знаннями щодо основних літературознавчих напрямків та течій зарубіжного й українського літературознавства, основних сучасних літературознавчих шкіл й новітніх методологічних платформ;
- набуття знань про літературознавчі методи та методологічні підходи (згідно змістового плану програми);
- ознайомлення та застосування основних методів літературознавчих досліджень у власних розвідках;
- розуміння факторів, що впливають на підбір методів наукового дослідження;
- компетентне опрацювання текстів наукових джерел;
- підвищення рівня методологічної культури.

3. Результати навчання

знати: поняттєво-категоріальний апарат сучасної методології; інформаційну платформу щодо різновекторних класифікацій наукових методів; еволюцію методів як наслідку динамічного розвитку наукової думки; дефініції методу, методологічного підходу, методології та методики; впливу методології на об'єктивність та достовірність результатів дослідження; значення, мету, функції та структуру методології науки; класифікації, характеристики та особливості методів дослідження; історію літературознавчої методології; специфіку літературознавчої методології; теоретичні основи сучасної літературознавчої методології; основні літературознавчі напрямки та течії зарубіжного літературознавства; першорядні літературознавчі напрямки та течії українського літературознавства; провідні сучасні літературознавчі школи й новітні методологічні платформи; літературознавчі методи та методологічні підходи (згідно плану програми); фактори, що впливають на підбір методів наукового дослідження.

вміти: обґрунтовано застосовувати поняттєво-категоріальний апарат сучасної методології; володіти інформаційною платформою щодо різновекторних класифікацій наукових методів; застосовувати знання дефініцій методу, методологічного підходу, методології та методики аналізу; послуговуватися впливом методології на хід наукового дослідження та його об'єктивність; орієнтуватися в історії літературознавчої методології; виокремлювати специфіку літературознавчої методології; практично застосовувати

теоретичні основи сучасної літературознавчої методології; виділяти основні літературознавчі напрямки та течії зарубіжного літературознавства; акцентувати першорядні літературознавчі напрямки та течії українського літературознавства; компетентно оперувати літературознавчими методами та методологічними підходами; враховувати фактори, що впливають на підбір методів наукового дослідження; застосовувати основні методи літературознавчих досліджень; екстраполювати набуті знання у власну науково-дослідницьку діяльність.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, вміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 5. Здатність на високому рівні застосовувати методи наукового аналізу, структурувати літературний матеріал з урахуванням традиційних і новітніх методологічних принципів і засад.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із

надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	1	2	3	90	10	5			75		залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		залік

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	усього	денна форма					Заочна форма						
		у тому числі					у тому числі						
1	2	л	п	лаб	інд	с.р.	8	9	л	п	лаб	інд	с.р.
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Поняття про метод та методологію літературознавчих досліджень												
Тема 1. Метод як узагальнений спосіб конструювання й обґрунтування системи наукового знання.	10	1	0,5			6	10	0,15	0,15				10
Тема 2. Методологія як система принципів та способів організації і побудови теоретичної і практичної	10	1,5	0,5			7	10	0,20	0,20				10

дослідницької діяльності.												
Тема 3. Питання літературознавчої методології.	10	1,5	0,5			7	10	0,15	0,15			10
Разом за ЗМ1	30	4	1,5			20	30	0,5	0,5			30
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2 Базові та сучасні методи літературознавчих досліджень											
Тема 4. Біографічний метод.	12	2	0,5			7	12	0,3	0,3			11
Тема 5. Герменевтичний метод літературознавства. Феноменологія.	12	2	0,5			7	12	0,3	0,3			11
Тема 6. Імагологія як міждисциплінарна галузь і компаративістичний профіль.	12	2,5	1			8	12	0,3	0,3			11
Тема 7. Формальний метод.	12	2	0,5			8	12	0,3	0,3			12
Тема 8. Методологічні горизонти нараторології.	12	2,5	1			8	12	0,3	0,3			11
Разом за ЗМ 2	45	8	3			38	45	1,5	1,5			56
Усього годин	90	15	5			75	90	2	2			86

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Поняття про метод як спосіб теоретичного дослідження
2	Методологія як теорія наукового пізнання в конкретній науковій дисципліні
3	Методологія як шлях літературознавчого дослідження
4	Зародження ідей біографічного кшталту
5	Розуміння тексту як процесу інтерпретації.
6	Сутність імагологічних студій.
7	Виникнення і формулювання засад формалізму.
8	Поняття про наратора, його риси, види та функції.

4.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Значення для наукової методології праці Декарта «Міркування про метод»
2	Рівні методологічного аналізу (за І. Блаубергом)
3	Системний метод вивчення літератури.
4	Культурно-історичний метод.
5	Праці М. Гайдеггера як теоретичний фундамент герменевтики кінця ХХ ст.
6	Герменевтичний трикутник П. Рікера.
7	Історична та теоретична поетика.
8	Тенденції до генези і типології в історичній поетиці (О. Фрейденберг, В. Пропп).
9	Порівняльно-історичний метод.
10	Концепції Ж.-М. Мура, опорі на герменевтичну феноменологію Поля Рікера. Внесок Хуго Дізерінка («До проблеми «іміджів» і «міражів»).
11	Г. Гачев «Ментальності народів світу».
12	Московський лінгвістичний гурток та наукова діяльність Р. Якобсона,

	М. Трубецкого, Б. Томашевського, О. Бріка
13	Повторювані структури й ситуації Володимира Проппа. «Морфологія казки»

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна (індивідуальне чи фронтальне опитування, бліц-опитування) чи письмова (есе, реферат, творчі завдання) відповідь аспіранта.

Формами підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- проекти (індивідуальні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Загальна кількість балів, яку аспірант може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів аспірант набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

Критерії оцінювання поточного контролю

Поточний контроль відбувається у вигляді усних відповідей (фронтальне опитування, перевірка домашніх завдань).

15 балів - аспірант продемонстрував високий рівень володіння матеріалом; повністю розкрив зміст питання; логічно структурував свою відповідь і навів відповідні приклади; правильно і швидко реагував на запитання викладача;

12-14 балів - аспірант показав добре володіння матеріалом; розкрив зміст питання, виклавши його логічно і послідовно, навів відповідні приклади.

9-11 балів - аспірант показав досить добре володіння матеріалом, проте не повністю розкрив зміст питання; не зовсім логічно структурував свою відповідь і не навів достатньо прикладів.

5-8 балів - аспірант показав задовільне володіння матеріалом, проте не до кінця розкрив зміст питання; логічно не структурував свою відповідь і не навів прикладів; неправильно реагував на запитання викладача.

1-4 бали - аспірант практично не володіє матеріалом; не розкрив зміст питання; логічно не структурував свою відповідь і не навів прикладів.

0 балів - студент не відповів на запитання.

Критерії оцінювання модуль-контролю (залікова робота)

Залікова робота складається з 40 завдань тестового формату (1 бал/правильна відповідь на 1 питання).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
6	7	7	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Ковалів Ю. І. Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації : посібник. Київ : Твім інтер, 2009. 460 с.
2. Конверський А.Є. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів та ад'юнктів. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
3. Тичініна А.Р. Сучасні методологічні практики: навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. 160 с.
4. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ : “Слово”, 2003. 235 с.
5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ : Знання, 2011. 311 с.

6.2. Допоміжна

1. Герменевтика і проблеми літературознавчої інтерпретації : монографія / за ред. Р. Гром'яка. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006. 286 с.
2. Голубович І. В. Біографія як соціокультурний феномен: методологія аналізу в гуманітарному знанні. *Інтегративна антропологія*. 2009. №1 (13). С. 47–53.
3. Гундорова Т. Чи потребує Україна нової методології із Заходу, або криза академічного літературознавства. *Вісник Програми академічних обмінів ім. Фулбрайта в Україні*. 2002. № 8. С. 10–14.
4. Література. Теорія. Методологія / пер. з польськ. С. Яковенка. Київ : дім „КМ Академія”, 2008. 543 с.
5. Кіор Н. Літературна імагологія: вивчення образів інших етнокультур у національній літературі. *Питання літературознавства*. 2010. Вип. 79. С. 290-299.
6. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ : Слово, 2009, 239 с.
7. Козлик І. В. Методологія літературознавства як актуальна проблема. Стаття друга. *Зарубіжна література в навчальних закладах*, 2004. № 1. С. 57–58; 2004. № 5. С. 60–62.
8. Павличко С.Д. Методологічна ситуація в сучасному українському літературознавстві. *Теорія літератури*. Київ : Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002. 664 с.
9. Тычинина А., Никоряк Н. Методологическая специфика интермедиаальных студий в Украине. *Актуальные проблемы литературы и культуры*. Вып. 13. Ереван : Лингва, 2022. С. 196–209.
10. Червінська О.В. Після Потебні, після Білецького, після Чижевського, після Затонського: сучасна українська літературознавча думка в межах ідей герменевтики та рецептивної теорії. *Питання літературознавства*. 2010. Вип. 81. С. 3–23.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism.html>
2. <http://www.ex.ua/13049245>
3. http://philology.chnu.edu.ua/structure_zarlit.html
4. <http://www.ilnan.gov.ua/teor.htm>
5. <http://www.ilnan.gov.ua/conference.htm>
6. <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11163/05-Balakyana.pdf?sequence=1>
7. <http://1576.ua/books/3171>
8. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf_2010_15_10
9. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=ru&authuser=2>
10. <https://www.researchgate.net/>
11. <http://www.osvita.com.ua/ua/universities/?directions=30&desc=1>
12. <http://cyberleninka.ru/?gclid=CJic6vusxswCFVRsGwodB7EPqw>
13. <http://www.parta.com.ua/university/philology/>